

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՒՍԱԿԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐ
ԿՈՄԻՏԵԻ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Գ Ի Ր

(Դ Ե Կ Ր Ե Տ)

Ռուսաստանի Սօցիալիստական Ֆեդերա-
տիվ Խորհրդային Հանրապետության Ժո-
ղովրդական Իստաճարանի մասին

(Կ Ա Ն Ո Ն Ա Դ Ի Ր Ք)

Քաղաքական ԺԳԻՐԱՆ ՑՈՂՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

25634

Երևան 1921 թ.

ԴԱՅԱԿԱՆԱՅԻՆ ԲՆԵՔԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԿԶԵՍԻՎԵՆԸ

1 ՅՕԴ. — Ռուսաստանի Սօցիալիստական Ֆեդերատիվ Խորհրդային Հանրապետության սահմաններում հիմնույժ է միակ (единный) Ժողովրդական դատարան՝

1) մի մշտական Ժողովրդական դատաւորի,

2) երկու կամ վեց հերթական դատաւորների Ժողովրդական ատենակալների,

կազմով:

2 ՅՕԴ. — Ժողովրդական դատարանը գործում է Խորհրդային դաւառական կամ քաղաքային շրջանի տերրիտորիայում:

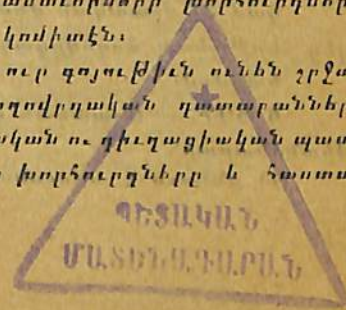
3 ՅՕԴ. — Ժողովրդական դատարանների թիւը ամեն մի առանձին խորհրդային շրջանում որոշում են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների դաւառական կամ քաղաքային գործադիր կոմիտէները և հաստատում է բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների նախագահական գործադիր կոմիտէն:

Այն քաղաքներում, ուր գոյութիւն ունեն շրջանային խորհուրդներ, Ժողովրդական դատարանների թիւը որոշում են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների շրջանային խորհուրդները և հաստա-

~~30659~~

25634

տում է բանւորական ու գլուղացիական պատգամաւորները քաղաքային խորհուրդը:

4 ՅՕԴ. — Շրջանի սահմաններում ժողովրդական դատարանին ենթակայ են յանցանքներին ու զանցանքներին վերաբերեալ բոլոր քրէական գործերը, գոյքային ու անձնական իրաւունքներին ու շահերին վերաբերեալ վէճերը և նմանապէս անվիճելի վարութիւն (производство) կարգով դատարանի իրաւասութեանը վերադառնաւ բոլոր գործերը, որով հանրացուցութեան տէր հիմնարկութեան համար պահանջում է տէր իրողութիւն կամ դէպք հաւաստել:

Մանօթութիւն. — Հակաշեղափոխական արարքներին ու քայլերին (выступление), սաքստաժին, խորհրդային իշխանութեան վարկաբեկման և լրտեսութեան վերաբերեալ գործերը դատում է յիշափոխական արխրունալը, որից կախած է արարքը քաղաքական նշանակութիւն չունեցող հանաչեյ և դրծը ժողովրդական դատարանին յանձնել:

5 ՅՕԴ. — Ժողովրդական դատարանը գործում է՝ կամ 1) մի մշտական ժողովրդական դատաւորի, կամ 2) մշտական ժողովրդական դատաւորի և երկու հերթական ժողովրդական ատենակալների:

կամ 3) մշտական ժողովրդական դատաւորի և վեց հերթական ժողովրդական ատենակալների, կազմով:

6 ՅՕԴ. — Մշտական ժողովրդական դատաւորը միանձնաբար՝

1) քննում է ամուսնալուծական գործերը և ան-

վիճելի վարութիւն կարգով որոշող գործերը:

2) հարկ եղած դէպքում նախնական քննութիւն է կատարում այն քրէական գործերի մասին, որոնք ենթակայ են ժողովրդական դատարանին, իր մասնակցութեամբ, երկու ատենակալների կազմով:

3) Ստուգում է շրջանի արգելանքներում պահուցանների կալանաւորութեան սովորների օրինականութիւնն ու կանոնաւորութիւնը և այդ սովորների անկանոնութեան ու ապօրինիութեան դէպքում արգելափակածին ազատում է:

4) Տակում է խորհրդային միլիցիայի մարմինների ձեռքով կատարող նետաքննութիւնների վրայ՝ ղեկավարիչ ցուցմունքներ տալով, հաստատում կամ սասակացնում է այն միջոցները, որ այդ մարմինները ձեռք են առնում քննութիւնից խուսափումը խափանելու նպատակով, խափանման միջոցները մեղմացնելու անհրաժեշտութեան դէպքում հարցը անմիջապէս յանձնում է ժողովրդական դատարանի քննութեանը:

7 ՅՕԴ. — Ժողովրդական դատարանը գործում է մշտական ժողովրդական դատաւորի և վեց հերթական ժողովրդական ատենակալների կազմով այն քրէական գործերը դատելիս, որոնք վերաբերում են՝ մարդկային կեանքի դէմ կատարող ձեռնադրութիւններին (посягательство), ծանր վէրքեր կամ հաշմութիւն պատճառելուն, բռնարարութեան, աւագակութեան, զրամանիչների ու փոստագիրների կեղծման, կաշառակերութեան և մեղաւաճառային ու չափաւորում (нормированный) միջոցների չարաշահութեան:

8 307.— Ժողովրդական դատարանը գործում է մշտական ժողովրդական դատաւորի ու երկու հերթական ժողովրդական ատենակալների կազմով՝ բոլոր մնացեալ քրէական և բոլոր քաղաքացիական գործերը դատելիս:

Ծանոթութիւն.— Ժողովրդական դատաւորը կառուց է անհրաժեշտ ճանաչել՝ այս յօդաձևում յիշեալ քրէական գործերը վեց ատենակալների կազմով դատել:

9 307.— Քրէական ու քաղաքացիական գործեր քննելիս հերթական ժողովրդական ատենակալները դատի բոլոր ընթացակէտերում (стадия) նոյն իրաւունքներն են վարելում, ինչ որ մշտական ժողովրդական դատաւորը, նրա հետ միասին վճռելով յանցանքի իրողութեան, պատժի, հայցապահանջների բաւարարման կամ հայցի մերժման խնդիրները և գործ քննելիս ծագող բոլոր հարցերը:

10 307.— Վեց հերթական ժողովրդական ատենակալների մասնակցութեամբ տեղի ունեցող դատական ատեանում նախագահում է մշտական դատաւորը կամ ատենակալներից մէկը դատարանի տեալ կազմի մնարութեամբ, երկու հերթական ժողովրդական ատենակալների մասնակցութեամբ տեղի ունեցող դատական ատեանում նախագահում է մշտական ժողովրդական դատաւորը:

11 307.— Մասնագիտական հմտութիւն պահանջող քաղաքացիական գործեր քննելիս՝ ժողովրդական դատարանը կարող է, ըստ իր հայեցողութեան, գիտակ անձեր հրաւիրել դատական նիստին:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՏԱԻՈՐՆԵՐԻ ԵՒ ԱՏԵՆԱԿԱԼՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԸ

12 307.— Մշտական ժողովրդական դատաւորները պիտի համապատասխանեն հետեւեալ պայմաններին:

1) Բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների անդամ ընտրելու և ընտրւելու իրաւունք պիտի ունենան:

2) Կուսակցութեան պրօլետարական կազմակերպութիւնների, արհեստակցական (պրօֆեսիօնալ) միութիւնների, բանւորական կօօպերատիւների, գործարանագործատնային (фабрично-заводский) կօմիտէների ու խորհրդային հիմնարկութիւնների մէջ աշխատելու քաղաքական փորձառութիւն պիտի ունենան:

3) Խորհրդային դատաւորի պաշտօնի համար տեսականօրէն ու գործնականօրէն պատրաստւած լինին:

Մշտական ժողովրդական դատաւորը պիտի անպատճառ համապատասխանի առաջին պայմանին և վերջին երկու պահանջներից գոնէ մէկին:

13 307.— Մշտական ժողովրդական դատաւորները հետեւեալ կարգով են ընտրւում.

1) Բանւորագիւղացիական պատգամաւորները շրջանային խորհուրդներ ունեցող քաղաքներում և քանդ ընտրւում է առանձին շրջանային խորհուրդների ընդհանուր ժողովը՝ բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների շրջանային խորհրդի գործադիր կօմիտէի առաջարկած թեկնածուների թուից, նախօրօք մանրագին կերպով ստուգելով թեկնածուների հա-

մատակարարող լինելը իրենց պաշտօնին, իսկ ֆինանսալ քաղաքներում միևնույն կարգով նրանց ընտրում է բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների քաղաքային խորհրդի ընդհանուր ժողովը:

2) Գումարներում, մէջն աստիճանի քաղաքային խորհուրդներ չունեցող քաղաքները, նրանց ընտրում են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների գաւառական համագումարների գործադիր կոմիտէները, որոնք թեկնածուների ցանկի մէջ մտնում են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների գիւղական ու վոլոստային գործադիր կոմիտէների առաջարկած այն բոլոր թեկնածուներին, որոնք գոհացնում են 12 յօդւածի պահանջները:

Ծանոթութիւն.—Մշտական ժողովրդական դատաւորներին ամեն ժամանակ կարող են յետ կանչել նրանց ընտրող բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդները կամ խորհուրդների համագումարները գործադիր կոմիտէները:

14 30Գ.—Հերթական ժողովրդական ատենակալ միայն այնպիսի անձեր կարող են լինել, որոնք իրաւունք ունեն բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհրդի անդամ ընտրել ու ընտրուել:

15 30Բ.—Հերթական ժողովրդական ատենակալների ցանկերը կազմում են առանձին դատական շրջանի բանւորական կազմակերպութիւնները և վոլոստային ու գիւղական խորհուրդները և ուղարկում են

բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդներին շրջանային, քաղաքային կամ գաւառական գործադիր կոմիտէներին ի հաստատութիւն:

Ծանոթութիւն.—Գումարներում ժողովրդական ատենակալների ցանկերը կազմւում են վոլոստային պատգամաւորական խորհուրդների շրջաններում:

16. 30Գ.—Ժողովրդական ատենակալների ցանկերը կազմւում են 6 մասով:

17 30Գ.—Ժողովրդական ատենակալների հաստատւած ցանկերից՝ այս կանոնադիրքի 7 յօդւածում յիշւած գործերը բնակչութեան համար ժողովրդական գատարանի իւրաքանչիւր նստաշրջանի համար վիճակով ընտրւում են ութ-ութ ատենակալներ (6 հերթական ու 2 պահեստի), իսկ 8 յօդ. յիշւած գործերը համար՝ երեք—երեք ատենակալներ (2 հերթական ու 1 պահեստի) հետեւալ կարգով.—բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների շրջանային խորհուրդներ ունեցող քաղաքներում նրանց ընտրում է այդ խորհուրդների նախագահութիւնը՝ աւելալ խորհրդային շրջանի մշտական դատաւորների կողմէ գիւղային համիտին, իսկ ֆինանսալ քաղաքներում և գաւառներում՝ բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների քաղաքային կամ գաւառական գործադիր կոմիտէների նախագահութիւնը՝ ժողովրդական դատարանի կամ ժողովրդական դատաւորների խորհրդի ներկայիւնների հետ միասին:

Ծանոթութիւն.—Ժամանակ խնայելու նպատակով, ատենակալներին վիճակով ընտրող մար-

մինները կարող են միաժամանակ հաստատել մի քանի հերթեր ժողովրդական դատաւորների ներկայացրած նստացանկի համաձայն:

18 ՅՕԴ.—Իւրաքանչիւր ատենակալ ժողովրդական դատարանի նիստերին մասնակցում է առ առաւելն վեց նիստի ընթացքում, պահելով այդ միջոցին իր աշխատանքի վայրում իր աշխատավարձը ստանալու իրաւունքը: Վաստակ չունեցողները և գիւղատնտեսութեամբ կամ արհեստով զոյւլութեան միջոցներ վաստակողները նիստերի օրերի համար համապետական միջոցներից օրապահիկ են ստանում տեալ վայրի համար սահմանւած՝ աշխատավարձի նուազագույնակի (մինիմումի) չափով:

19 ՅՕԴ.—Մշտական ժողովրդական դատաւորը նստաշրջանի սկզբնաւորութեան մասին ծանուցագրերով յայտնում է հերթական ժողովրդական ատենակալներին իրենց բնակատեղի հասցէով այնպիսի հաշուով, որ ծանուցագիրը ատենակալին յանձնւի ոչ ուշ քան նստաշրջանի սկզբնաւորութենից 3 օր առաջ:

20 ՅՕԴ.—Ժողովրդական ատենակալները արգարդատութեան պետական պահուիթիւնից (по винности) խուսափելու իրաւունք չունեն: Նիստերին բացակայող այն ատենակալը, որ օր առաջ չի յայտնել, թէ չի կարող ներկայ լինել, և իր բացակայութեան պատճառների յարգելիութեան ապացոյցներ չի ներկայացրել, մինչև 100 ոս տուգանքի է ենթարկւում նոյն ժողովրդական դատարանի տնօրինական նիստում կայացրած որոշմամբ: Տուգանքները մուծւում են յեկամուտ հանրապետութեան՝ Արդարադատութեան ժողովրդական կոմիսարիատի նախահաշուով:

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԸ

21 ՅՕԴ.—Ռուսաստանի սոցիալիստական ֆեդերատիվ խորհրդային հանրապետութեան մէջ թոյլ է տրւում՝ դատաստութիւն բոլոր տեղական լեղուներով:

Բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների քաղաքային խորհուրդն է կամ բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդներէ գաւառական համագումարների պարծաղիւ կոսիակն, որ որոշում է ժողովրդական դատարանի ներկայիչների հետ միասին, թէ ինչ լեզուով կամ լեղուններով է կատարւում դատաստութիւնն ու դատավարութիւնը տուեալ դատական շրջանում:

22. ՅՕԴ.— Բոլոր գործերը քննելիս ժողովրդական դատարանը կիրառում է ըանւորագիւղացիական կառավարութեան հրամանագրերը, իսկ համապատասխան հրամանագիր չեղած կամ եղածի անլիութեան դէպքում՝ ղեկավարւում է սոցիալիստական իրաւագիտակցութեամբ:

Ծանօթութիւն.—Արգելւում է տապալուած կառավարութիւնների օրէնքների յտաջարկութիւնը դատակնիքների ու վճիռների մէջ:

23 ՅՕԴ.—Ժողովրդական դատարանն իրաւունք ունի ըստ իր համոզման որոշել պատժի չափը, ինչպէս և վճիռ կայացնել մեղադրեալին ամեն տեսակ պատժից պայմանաւորապէս կամ բոլորովին ազատելու մասին: Այն դէպքերում երբ հրամանագրում սահմանւած է պատժի ամենացած չափը (նօրմա) ժողովրդական դատարանը իրաւունք ունի պատիժը պակսեցնել կամ բոլորովին պատժից ազատել՝ միայն

պատճառարանելով դատականի մեղմացման հիմքերը:

24. 30Դ.— Ժողովրդական դատարանի համար պարտաւորիչ չեն ոչ մի տեսակ ձեռնարկային և նրանից է կախած գործի հանգամանքներին նայելով ալ: Եւ այն ապացոյցները թոյլ տալ կամ թէ ապացոյցներ պահանջել երրորդ անձերից, որոնց համար այդպիսի մի պահանջ պարտադիր է: Երկրորդը իբրեւ ապացոյց, թոյլ չի տրուում:

25. 30Դ.— Թոյլ չեն տրուում ձեռնարկային (отвод) քաղաքացիական գործերում՝ հայցերի խառնման և մասնատման մասին:

26. 30Դ.— Գաւառիկներին թոյլ է տրուում դատավարութեան ընթացքում թէ փոխել հայցի կամ հակապահանջների հիմքերը և թէ ընդդայնել գործը նոր պահանջներով և նոր անձեր կցորդել գործին հայցւորի կամ պատասխանողի կողմը:

27. 30Դ.— Վկաները առանց երկուստեքի են ցուցմունք տալիս, նախագիշտեցելով սուս վկայութեան համար սպասնացող պատասխանատուութեան մասին և համապատասխան ստորագրութիւն տալով:

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

28. 30Դ.— Այն քրէական գործերում, որ ժողովրդական դատարանը վճռում է վեց ամենակալների մանակցութեամբ, նախնական քննութեան կատարումը յանձնւում է գաւառական կամ քաղաքային քննիչ յանձնաժողովներին: Անպէս էլ քրէական

գործերում ժողովրդական դատարանից է կախած միլիցիայի կատարած հետաքննութեամբ բաւականաւ կամ գործը յանձնել քննիչ յանձնաժողովին նախնական քննութեան կատարելու իսկ անյետաձգելի դէպքերում նախնական քննութեան կատարումը մշտական ժողովրդական դատարանին յանձնել:

29. 30Դ.— Գաւառի կամ քաղաքի տերրիտորիայի բաժանումը քննական շրջանակների (следственный участок) կատարում է բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների գաւառական գործադիր կոմիտէն և հաստատում է բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդին նախնական գործադիր կոմիտէն: Բացի նահանգականներից նաև առանձին յատուկ քաղաքային խորհուրդներ ունեցող քաղաքներում՝ քաղաքային տերրիտորիայի բաժանումը քննական շրջանակների կատարում են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների քաղաքային խորհուրդները:

30. 30Դ.— Իւրաքանչիւր շրջանակային քննիչ յանձնաժողով բաղկանում է նախագահից ու երկու անդամից, որոնց ընտրում են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների քաղաքային խորհուրդները կամ բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդների գաւառական գործադիր կոմիտէները: Քննիչ յանձնաժողովի նախագահին ու անդամներին կարող են, երբ ուզեն, յետ կանչել թէ նրանց ընտրող խորհուրդները և թէ խորհրդային իշխանութեան համապատասխան բարձրագոյն մարմինները (հիմնական օրէնքի 62 յօդ.):

31 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովների նախագահն ու անդամները պիտի համապատասխանեն հետևեալ պայմաններին.

1) բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդներին անգամ ընտրելու և ընտըւելու իրաւունք պիտի ունենան:

2) խորհրդային քննիչի պաշտօնի համար տեսականօրէն ու գործնականօրէն պատրաստւած լինեն:

32 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովը նախնական քննութիւն է սկսում.

1) քաղաքացիները յայտերը հիման վրայ,

2) միլիցիայի և պաշտօնական անձերի ու հիմնարկութիւնների հաղորդագրութեան հետևանքով,

3) ժողովրդական դատարանի որոշմամբ,

4) իր հայեցողութեամբ:

33) ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովը կարող է աջակցութիւն պահանջել թէ խորհրդային միլիցիայից և թէ բոլոր մասնաւոր անձերից ու պաշտօնեաներից և պետական ու հանրային հիմնարկութիւններից:

34 ՅՕԴ.— Նախնական քննութեան մէջ թոյլ է տրուում մասնակցել՝ քննութեան ենթարկուողի խնդրքով պաշտպանների կօլլէկիայի կողմից նշանակւած պաշտպանին, բայց պաշտպանի մասնակցութիւնը կարող է սահմանափակել քննիչ յանձնաժողովի որոշմամբ, եթէ այդ պահանջին ճշմարտութիւնը բաւարար չհանրի:

35 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովը լրիւ կազմով՝

1) յարուցանում կամ կարճւում է քննութիւնը,

2) ընտրում ու փոփոխում է խափանման միջոցներ,

3) որոշում է կայացնում քննութեան եզրափակման կամ դատի մատնման մասին:

36 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովի որոշումը քննութեան կարճման կամ դատի մատնման մասին, ամբողջ գործավարութեան հետ միասին, ուղարկւում է յանցագործութեան վայրի ժողովրդական դատարանին: Գործը կարճելու հարցի վերջնական վճիռ ժողովրդական դատարանին է վերապահւած:

37 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովը առանձին քննական գործողութիւնները, օրինակ վկաների հարցաւորքը, տեղական նայումն (осмотр на месте) իրիզէն ապացոյցների քննութիւնը և այլն, կարող է յանձնել իր առանձին անդամներին կամ կատարել ամբողջ կազմով:

38 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովի որոշումները դէմ կարելի է երկու շաբաթեայ ժամկետում գանդատալ յանագործութեան վայրի ժողովրդական դատարանին, որի որոշումները այդ գանդատներով յարուցւած հարցերի մասին վերջնական են համարւում:

39 ՅՕԴ.— Քննիչ յանձնաժողովի որոշումը դատի մատնման կամ քննութեան կարճման մասին պիտի պատճառարանւած լինի: Եթէ ժողովրդական դատարանը այդ որոշումը ոչ բաւականաչափ հիմնաւորւած է ճանաչում, գործը յիս է նշարկուում քննիչ յանձնաժողովին լրացուցիչ քննութիւն կատարելու համար:

ՊԱՅՏՊԱՆՆԵՐԻ, ՄԵՂԱԴԻՐՆԵՐԻ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԴԱՏԵՐՈՒՄ ԿՈՂՄԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԻՉՆԵՐԻ ԿՕԼԼԵԳԻԱ-
ՆԵՐ

40 ՅՕԴ. — Մեղադրեալին կամ քաղաքացիական
դատում մասնակցող կողմերի շահելին վերաբերող
բոլոր հանգամանքների լիազոյն լուստարանման գոր-
ծում դատարանին աջակցելու համար, բանւորական
ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդները
գաւառական գործադիր կոմիտէներին (գաւառական
քաղաքն էլ մէջն առած) և բանւորական ու գիւղա-
ցիական պատգամաւորներին խորհուրդներին նախա-
գական գործադիր կոմիտէներին կից հիմնուած են
պաշտպանների, մեղադիրների և քաղաքացիական դա-
տում կողմերի ներկայիչներին կօլլէգիաներ:

41 ՅՕԴ. — Կօլլէգիայի անդամներին ընտրուած
են բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւոր-
ների խորհուրդների գործադիր կոմիտէները, նոյն
հիմքերով, ինչ որ խորհրդային հանրապետութեան
բոլոր միւս պաշտօնականներին, հիմնական օրէնքի
64 յօդածի պահանջները բաւարարող անձերի
կազմից:

42 ՅՕԴ. — Կօլլէգիայի անդամները, իրեն խոր-
հրդային հանրապետութեան պաշտօնականներ, բաժնիկ
են ստանում Արդարագատութեան ժողովրդական
Կոմիտէի ստի նախաձեռնով ժողովրդական դատաւոր-
ների համար սահմանուած շափով:

43 ՅՕԴ. — Մեղադրեալի խնդիրքով գատին մաս-
նակցելու համար պաշտպան հրաւիրելը պարտադիր

է այն քրէական գործերում, որոնք քննուած են վեց
ժողովրդական ատենակալների մասնակցութեամբ:
Մնացեալ քրէական գործերում պաշտպանի մասնակ-
ցութիւնն թոյլ տալու հարցը վճռում է դատարանը
տնօրինական կամ դատական նիստում:

Ծանօթութիւն. — Այն դէպքերում, երբ տնհր-
մեղա է ճանաչուած մեղադրի մասնակցութիւնը
դատում, պարտաւորիչ է նաև պաշտպանի
մասնակցութիւնը:

44. ՅՕԴ. Առանձին դատական նստաշրջանի
մի շոյին պաշտպանների, մեղադիրների և կողմերի
ներկայիչների կօլլէգիան քրէական դատելում մաս-
նակցելու համար ժողովրդական դատարան է աւար-
կում իր անդամներին դատարանի մասնաճիւղով:

45. ՅՕԴ. Դատում մասնակցող պաշտպաններին
ու մեղադիրներին դատարանը անձնապէս (персональ-
но) նշանակում է կօլլէգիայի դատարան ուղարկ-
ուած անդամների թուից:

46. ՅՕԴ. Քաղաքացիական գործերում դատա-
րանում իրենց շահերի ներկայիչներ ունենալ ցան-
կացող կողմերը ներկայիչ նշանակելու խնդիրքով
ղեմում են անմիջապէս կօլլէգիայի խորհրդին: Կօլ-
լէգիայի խորհուրդը, գործի էութեանը ծանօթանա-
լով, կարող է ներկայիչ նշանակելու խնդիրքը մեր-
ժել: Խորհրդի ներկայիչ նշանակելու խնդիրքը մեր-
ժող որոշման դէմ շահագրգիռ կողմը կարող է գան-
դատուել գործը քննող դատարանին:

47. ՅՕԴ. Բացի կօլլէգիայի անդամներից, կա-
րող են իրեն կողմերի ներկայիչներ ու պաշտպան

25634

306559

ՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱՏԵՆԱԿԱՆ

ներ մասնակցել դատին ա՛ դատուողներն մօտիկ ագ-
գահանները, ենչպէս օրինակ ծնողները, գաւաղները,
ամուսինները, եղբայր ու քոյրերը, ք. խորհրդային
հիմնադրութիւնը, իրենց ղեկավար մարմինները
լիազօրութեամբ:

48. 30Դ. Դատերում կօլլէկիայի անդամները
մասնակցութեան համար տրուելիք վարձատրու-
թիւնը նշանակում ու առնում է դատարանը, որ
այդ վարձատրութիւնը մօժուած է յեկամուտ հան-
րայեութեան՝ արգարագատութեան ժողովրդական
կօմիտարիատի նախահաշուով:

49. 30Դ. Դատական հիմնարկութիւնների հա-
մար պաշտպաններ ու մեղադիրներ ուղարկելու և
քաղաքացիական դատերում կողմերի ներկայիչներ
նշանակելու 45 ու 46 յօդուածներով նախատեսուած
պարտականութիւնը դրում է կօլլէկիայի խորհրդի
վրայ, որ ընտրում են կօլլէկիայի անդամները մի
տարի ժամանակով:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՏԱՆՈՐՆԵՐԻ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԱՏՆԵԿՆԵՐԻ ԲԱՅԱՐԿՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

50. 30Դ. Մեղադրեալն ու քաղաքացիական դա-
տում կողմերը բացարկ (отвод) յայտնելու իրաւունք
ունեն թէ ժողովրդական դատուորի, թէ ժողովրդ-
ական ատենակալների դէմ:

51. 30Դ. Բացարկը իր հիմքերը բացատրու-
թեամբ հանդերձ յայտնուած է դատական նիստը
բացուելիս և վճռահատում է դատարանի կազմի
կողմից՝ պահանջի ատենակալի մասնակցութեամբ:

52. 30Դ. Ժողովրդական դատուորը և ժողո-
վրդական ատենակալները պարտաւոր են իրենց բա-
ցարկել այն դէպքում, եթէ ուղղակի կամ անուղղա-
կի շահագութուած են գործի վախճանի մէջ կամ ա-
ռանձին յարաբերութիւններ ունեն կողմերի հետ:

ԳՈՐԾԵՐԻ ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ (производство) ՄԱՍԻՆ

53. 30Դ. Ժողովրդական դատարանում գործե-
րն վարութքը սկսում է քաղաքացիների յայտով,
բանուորական ու զինուորական պատգամաւորների
խորհուրդների գործադիր կօմիտէների առաջարկով,
պաշտօնատար անձերի առաջարկով և դատարանի
հայեցողութեամբ այն դէպքերում, երբ դատարանը
բանուորակաւորական կաւալարի է լինում ու
հրամանագրի խախտումն կամ ունէ յանցագործու-
թիւն է երեան հանում:

54. 30Դ. Անհրաժեշտ դէպքում ժողովրդական
դատուորը կարող է իր միանձնական որոշմամբ մե-
ղադրեալին ձերբակալութեան ենթարկել, սակայն
այդպիսի մի որոշում պիտի հաստատուի ժողովրդա-
կան դատարանի կողմից ոչ ուշ քան մերձագոյն
նիստում:

55. 30Դ. Գալանւորուած մեղադրեալներն գոր-
ծերը քննութեան են նշանակում առաջին հերթին:

56. 30Դ. Շահագրգիռ անձերը վաղօրօք դատա-
կոչում են ծանուցագրերով կամ բիրանացի ծանու-
ցում են ստանում դատի ժամանակի մասին ու նշ-
անակուած ժամկէտին ներկայանալու ստորագրու-
թիւն տալով:

Ծանուցագրերում նշանակում է, թէ տուեալ անձը իբրեւ վկայ է կանչւում, թէ իբր մեղադրեալ, տուժող, փորձագէտ (էքսպէրտ) կամ դատաւող կողմ:

Ծանօթութիւն.— Ծանուցագրերն ուղարկուածն, վերադարձնելիք ստացագրերի հետ միասին, պատիրեալ ծրարով ցրիչներէ կամ միլիցիայի ձեռքով:

57 307. Չներկայանալու համար տոյժերը նըշանակում են և դատակոչւածին դատարանը բերելու հարցը վճուում է ժողովրդական Դատարանի ուղղումներով:

58 307. Նիստը բացւելուն պէս նախագահողը մեղադրեալին, ինչպէս և կողմերին, բացատրում է, որ նրանք իրաւունք ունեն բացարկ յայտնել թէ ժողովրդական դատարանի, թէ հերթական ժողովրդական ատենակալներէ դէմ:

59 307. Դատարանը պարզում է, թէ կողմերից և վկաներից ու գործին մասնակցողներից ով է նիստին եկել և վճուում է այն հարցը, թէ կարելի է արդեօք գործը քննել իր ներկայ գրութեան մէջ՝ կողմերի, մեղադրեալի կամ վկաների չներկայանալը առանց յարգելի պատճառների՝ չի խանգարում գործը քննելուն, եթէ դատարանը պարտաւորիչ չճանաչի նրանց դատելը: Դործը կողմերի բացակայութեամբ քննելուց յետոյ դատակնիքի և վճռի պատճէնը հաղորդում է մեղադրեալին կամ պատասխանողին: Ի բացակայս կայացած դատակնիքների ու վճռաների դէմ առաքը չի ընդունւում և նրանց դէմ կա-

րելի է դանդաղ տալ միայն վճարեկ կարգով ընդհանուր հիմքով, որպիսի դանդաղ տալու ժամկէտը հաշուում է դատակնիքի ու վճռի պատճէնի կամ կատարածման ծանուցագրի ընձեռման վայրկեանից, նայելով թէ նրանցից որն է աւելի շուտ յանձնուել:

60 307. Երբ կողմերը լանդում են վկաներ հարցնել, դատարանը պահանջում է մատնանշել, թէ ինչ հանգամանքներ են հաստատելու այդ վկաները, և վճուում է վկաներին ընդունել թէ չընդունել:

61 307. Վկաների հարցաւորմանց առաջ դատարանը պարզում է, թէ ինչ յարաբերութիւններ գոյութիւն ունեն կողմերի ու վկաների միջև դատաւող գործի նկատմամբ:

62 307. Բացի վկաներից հարցաքննում են նաև փորձագէտներ, եթէ կանչւած են նիստին: Անհրաժեշտ դէպքում գննութեան են ենթարկւում իրեղէն ապացոյցները, որ դատարանը նախօրօք, մինչև գործը նշանակելը, պիտի բերել առած ինի:

63 307. Վկաները մինչև իրենց հարցաւորմանը հեն կարող ներկայ լինել նիստի դահլիճում գործի քննութեան ժամանակ:

64 307. Դատարանի բոլոր նիստերը բաց են, բայց եթէ ուէ նկատառու մով անհրաժեշտ համարել, հասարակութիւնը կարող է դատարանի որոշմամբ հեռացել:

65 307. Այն գործի դատը, որի առթիւ նախնական քննութիւն է կատարւած, սկսւում է ժողովրդական դատարանի գեկուցումով և դատի մատնե-

լու մասին քննիչ յանձնաժողովի կայացրած որոշման ընթերցումով: Դրանից յետոյ նախագահողը մեղադրեալին հարցնում է՝ արդեօք ընդունում է մեղադրանքի ճշտութիւնը:

66. 307. Մնացեալ քէական, ինչպէս և քաղաքացեական գործերը քննելիս ժողովրդական դատաւորի ղեկուցումից յետոյ խօսքը արւում է մեղադրին կամ հայցւորին, որպէսզի իրողութիւնները յառաջ բերեն ու լուսարանեն: Նախագահողը քանաձեռն է մեղադրանքը կամ հայցի էութիւնը և հարցնում է մեղադրեալին՝ արդեօք խոստովանում է իր մեղքը կամ պատասխանողին՝ ռուսնաձեռն է արդեօք հայցը:

67. 307. — Երբ ենթադատը (подсудимый) լիովին խոստովանում է իր մեղքը և այդ խոստովանութիւնը չի հակասում գործի հանգամանքներին, դատարանը կարող է վկաներին հացափորձի չենթարկել կամ, պէտքականներին հարցափորձելուց յետոյ, անցնել դատական նիստի եզրափակել և վայրկեաններին:

68. 307. — Մեղքն ու բանալու գէպքում Դատարանը լսում է մեղադրեալի բացատրութիւնը և հարցափորձում է վկաներին, որոնց մէկ—մէկ հրաւիրում է նիստի դահլիճը: Վկաների ցուցմունքները կարճառօտ գրեւն անցում ատենագրութեան մէջ, որի տակ նրանք ստորագրում են: Վկաները հնում են նիստի դահլիճում մինչև որ դատարանը նրանց ազատի: Եթէ վկան անգրագէտ և, դրա Ֆասին յեշատակում է ատենագրութեան մէջ:

69. 307. — Այն գործերում, որոնք դատարանի կարծիքով կարող են հաշտութեամբ վերջանալ, կողմերին հարց է արւում՝ չեն ցանկանում արդեօք հաշտուել:

70. 307. — Երբ դատարանը գտնում է, որ գործը դատական քննութեամբ լուսարարաչափ պարզւած է, ապիւս է վերջին խօսքը կողմերին այն ձևով, որ վերջինը խօսի պատասխանողը կամ մեղադրեալը (պաշտպանից յետոյ, եթէ նա գործին մասնակցում է) և այնուհետև հետանում է խորհրդակցական սենեակը վճիռ կամ դատակէիք կայացնելու համար:

71. 307. — Ոչ մի կողմակի անձի թոյլ չի տրւում դատարանի խորհրդակցութեան ժամանակ խորհրդակցական սենեակը մտնել:

72. 307. — Դատակէիքը կամ վճիռը կայանում է ձայների մեծամասնութեամբ: Դատակէիքին համաձայն չեղող դատարանի անդամը կարող է ներկայացնել իր առանձին կարծիքը, որ պիտի կցուի ատենագրութեանը:

73. 307. — Դատակէիքում կամ վճռում պիտի մատնանշեն դատակէիքի կամ վճռի էութիւնն ու հիմքերը:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԱՏԱԿԵԻՔԻ ՈՒ ՎՃՌԻ
ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

74. 307. — Ժողովրդական դատարանի դատակէիքներն ու վճիռները վերջնական են և առկոչային կարգով բողոքարկման ենթակայ չեն:

75. 307. — Քրէական գործերի դատակնիքների և քաղաքացիական գործերի վճիռների դէմ կարելի է դանդաղ տալ վճռարեկ կարգով ժողովրդական դատաւորների խորհրդին:

Ծանոթութիւն. — Դատակնիքն ու դէմ կարող են դանդաղ տալ թէ մեղադրեալները և քրէական հետապնդումն յարուցանող անձերն ու հիմնարկութիւնները, և թէ բանւորական ու գիւղացիական պատգամաւորների խորհուրդներին տեղական գործադիր կոմիտէները:

76. 307. — Վճռարեկ դանդաղները արւում են կամ դատակնիք կամ վճիռ կայացնող ժողովրդական դատարանի միջոցով և ժողովրդական դատաւորների ձեռքով գործի հետ միասին ոչ ոչ քան երեք օր յետոյ ներկայացւում են ժողովրդական դատաւորներին խորհրդին, կամ թէ արւում են անմիջապէս ժողովրդական դատաւորներին խորհրդին:

77. 307. — Վճռարեկ դանդաղ տալու համար մի ամսուս ժամկէտ է սահմանւած դատավճիռը յայտարարելու օրին:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ՎՃԻՌՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԴԱՄԻՆ

78. 307. — Ժողովրդական դատարանի դատակնիքներն ու վճիռները ի կատար են ածւում յողովարկման ժամկէտը լրանալուց անմիջապէս յետոյ: Այն դէպքերում, երբ կողմերը վճռարեկ դանդաղ տալուց հրաժարւում են, դատակնիքներն ու վճիռները ի կատար են ածւում մինչև յիշեալ ժամկէտի լրանալը: Սահմանւած ժամկէտի ընթացքում տուած

վճռարեկ դանդաղ տեղադրւմ է կատարածումը մինչև դանդաղ ժողովրդական դատաւորների խորհրդում վճռելը: Ժողովրդական դատարանը դատակնիք կամ վճիռ կայացնելիս պարտաւոր է կարգադրել խափանման և հայցի ապահովման միջոցներ ձեռք առնելու կամ ձեռք առնածները վտնելու մասին:

79. 307. — Ժողովրդական դատարանն իրաւունք ունի դատապարտեալներին վաղաղէտ աղաւել ու ներման արժանացնել և նրանց իրաւունքները վերականգնել թէ անձամբ նրանց. թէ նրանց մերձաւորներն խողերով, ինչպէս նաև, վաղաղէտ աղատման հրահանգով նախատեսուած կարգով, պատիժը կիրառող մարմինների առաջագրութեամբ:

80. 307. — Բանադատ աշխատանքները կամ ուրիշ տեսակ իրաւագրկման դատապարտող դատակնիքները ի կատար են ածւում խորհրդային իշխանութեան միլիցիայի ձեռքով, իսկ քաղաքացիական գործերի վճիռները և ամեն տեսակ զրամատոյժեր դատական կատարածուների ձեռքով:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՏԱՆՈՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

81. 307. — Բուստատանի Սօցիալիստական ֆէդերատիվ Խորհրդային հանրապետութեան սեւ հանգի կամ նրան համապատասխանող առանձին տէրրիտօրիական միութեան կողմի մէջ մասնող բոլոր ժողովրդական դատարանները մի դատական շրջան են կազմում:

Ծանոթութիւն. — Մտեալա ու Պետքդրագ քաղաքները անջատօրէն առանձին դատական շրջաններ են կազմում:

82. 307. — Ամեն մի դատական շրջանում ժո-

զովրդական դատաւորների խորհուրդ է հիմնում, ժողովրդական դատարանների վրայ մեկ ձևւորագոյն վերահսկողութիւն ունենալու և նրանց ցրտաւէրելի լինելու և վճիռների ու գործողութիւնների դէմ արեւած վճռաբեկ ու մասնաւոր գանգատները քննելու համար:

83. 80Գ. — Ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը շաղկապած է.

1) Ժողովրդական դատաւորների խորհրդի նախագահից ու նրա տեղակալից.

2) Ժողովրդական դատաւորների խորհրդի հրահուսից մինչև հինգ մշտական անդամներից.

3) Շրջանի ժողովրդական դատաւորներից, որոնք ներթով մասնակցում են խորհրդի նիստին:

84. 80Գ. — Ժողովրդական դատաւորների խորհրդի նախագահին, նախագահի տեղակալին ու մշտական անդամներին ժողովրդական դատաւորների թուից բնորոշում են շրջանի ժողովրդական դատաւորների նահանգական համագումարները, իսկ Սօսկվայում ու Պետրոգրադում նրանց քննչանուր ժողովները, և հաստատում են բանւորական ու գիղացիական պատգամաւորների նահանգական կամ քաղաքային խորհուրդների համապատասխան գործադիր կոմիտէները: Նախագահը, տեղակալն ու մշտական անդամները կազմում են ժողովրդական դատաւորների խորհրդի նախագահութիւնը և կարող են երեւոյց պաշտօնից յետ կանչուել նահանգական ու քաղաքային գործադիր կոմիտէների կողմից թէ նրանց նախաձեռնութեամբ և թէ ժողովրդական դատաւորների համագումարների ու ժողովի առաջադրութեամբ:

85. 80Գ. — Գործեր քննելու համար ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը կազմում է քրէական քաժանմուռներ և քաղաքացիական քաժանմուռներ:

ներ, որոնց կառավարումը յանձնում է իր նախագահութեան անդամներին:

86. 80Գ. Վճռաբեկ գանգատներ քննելու համար ժողովրդական դատաւորների խորհրդի նիստերը կայանում են հինգ հոգու, ժողովրդական դատաւորները խորհրդի նախագահութեան երկու անդամների և երեք ժողովրդական դատաւորների կազմով: Ժողովրդական դատարանների առաջին գործողութիւնների դէմ աւած գանգատներ և մասնաւոր գանգատներ քննելու համար՝ նիստերը կայանում են ոչ պակաս քան երեք անգամի կազմով: Նախագահութեան անգամի անհրաժեշտ մասնակցութեամբ: Վերահսկողութեան պաշտօնը պատկանում է ժողովրդական դատաւորների խորհրդի նախագահութեանը:

87. 80Գ. Ժողովրդական դատաւորները խորհրդի ամեն մի քաժանմուռի անդամների ղեկավարութիւնը յանձնում է նախագահողին, որին այդ նշանակումով բնորոշում է տեալ կադրը իր մեջից, կամ ժողովրդական դատաւորների խորհրդի նախագահութեան անդամներից մէկին:

88. 80Գ. — Գործեր քննելու ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը ատենակոչում է՝ տուժողներին, մեղադիրներին, կողմերին և իրենցին ապացոյցների վրայ իրաւունք յայտնող անձերին, սակայն նրանց ատեան չգալը գործի քննութիւնը չի առկայում, բացի այն դէպքերից, երբ խորհուրդը նրանց ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ճանաչում:

89. 80Գ. — Ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը իրաւունք ունի դատակնիքներ ու վճիռներ փոխել այն դէպքում, երբ տեղի է ունեցել հրամանագրերի այնպիսի խախտումն կամ անկանոն կի

գառութիւն, որ նա էական է համարում, մասնաւորապէս երբ տեղի է ունեցել դատաւարական ձեերի խախտում, ինչպէս և քննութեան անլրակատարութեան դէպքում: Ժողովրդական դատաւորների խորհրդին իրաւունք է վերապահում ժողովրդական դատարանի դատակնիքներն ու վճիռները փոխել նաեւ այն դէպքերում երբ ժողովրդական դատարանի բողոքարկած դատակնիքներն ու վճիռները ակներեւորէն անարդար են:

90 307. — Կործեր քննելիս ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը չի կաշկանդւած վճարեկ դանդաղ սահմաններով ու նրա մէջ մասնանշւած առիթներով:

91 307. — Դատակներ կամ վճիռ փոխելիս ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը մասնանշուած է, թէ ինչումն է կայանում օրէնքի կիրառման անկանոնութիւնը, դատաւարութեան ինչ ձեեր են խախտուած և կամ ինչումն է արտայայտուել քննութեան անլրակատարութիւնը կամ փոխուած դատակնիքի կամ վճիռ ակներեւ անարդարութիւնը:

92 307. — Դատակներ կամ վճիռ փոխելիս, ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը զործը յանձնում է, կրկին ըստ էութեան քննելու համար, նոյն շրջանի ուրիշ ժողովրդական դատարանի: Կործը վերաքննող դատարանի համար պարտադիր են այն ցուցմութիւնները, որ արել է ժողովրդական դատաւորների խորհուրդը դատակնիքը կամ վճիռը փոխելու պատճառարանութեան մէջ:

93. — Դատակներ կամ վճիռ փոխելու դէպքում զործը երեք օրուայ ընթացքում ուղարկւում է այն ժողովրդական դատարանին, որին յանձնուած է գործի վերաքննութիւնը, իսկ ժողովրդական դատաւոր-

ները խորհրդի վճիռ պատճէնը ուղարկուում է փոխւած դատակնիքը կամ վճիռը կայացնող ժողովրդական դատարանին ի դեկլարութիւն:

ԴԱՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԻ ԵՒ ԴԱՏԱԿԱՆ ՄԱԽԵՐԻ

ԴԱՍԻՆ

94 307. — Բողաքացիական գործերի համար ժողովրդական դատարանը առնում է՝ տուրք և թերթավճար: Տուրք առնում է 1% -ի հափով մինչև 500 ուսուրլի հայցագին ունեցող գործերում, 3% մինչև 3000 ու. գործերում, 5% մինչև 10,000 ու. գործերում և 10% 10,000 ու. աւելի հայցագին ունեցող գործերում և թերթավճար՝ համապատասխանօրէն 1, 3, 5 ու 10 ու: Գնահատման ոչ ենթակալ գործերում, ինչպէս նաեւ այն դէպքերում, երբ ոչ հայցն առաջադրելիս, ոչ էլ վճիռ կայացնելիս հայցի գինը չի կարելի որոշել, տուրքը առնում է 10 ու. քանակով, իսկ թերթավճարը 3 ու. քանակով՝ ահն մի թերթից: Թերթավճարը առնում է ամեն մի ստացւող ու ներկայացւող թղթից թէ քաղաքացիական թէ քրեական գործերում:

Ծանոթութիւն. — Քրեական գործերում առանց թերթավճար առնելու արւում են մեղադրեալի ներքին միայն բնիշ յանձնաժողովների կզրակացութիւնների պատճէնները և դատակնիքների պատճէնները:

95 307. — Դատարանից է կախուած դատուողէն, աուրք ու թերթավճար ապու համար բոււարար միջոցներ չունեցող ճանաչել և տարկետել կամ կէտտել վճարումը և նոյնիսկ բողոքովն աղաատել վճարումից:

96 307. — Վճիռ կայացնելիս ժողովրդական դատարանը որոշում է նաեւ թէ հայցաւորը պիտի պատասխանողին վճարի թէ ընդհակառակը, նայելով

թէ ում օգտին է գործը վճռուած, գործ վաճառու համար կատարուած դատական ծախքերը (տուրք, վրձարներ և իրաւապաշտպանի աշխատանքի վարձատրութիւնը) լիովին կամ մասամբ: Դրա հետ միասին դատարանը կարող է անարդար կողմին դատապարտել հատուցանելու գործ վարելու հետ կապուանցող՝ միւս կողմի արած ոչ դատական ծախքերն ու կրած կորուստները:

97 ՅՕԴ. — Քրէական գործերում ժողովրդական դատարանը կարող է մեղաւորին դատապարտել վճարելու գործ վարելու համար միւս կողմի կատարած դատական և ոչ դատական ծախքերն ու կրած կորուստները:

98 ՅՕԴ. — Վճարելի գանգոտ տալիս դատական տուրք ու թերթավճար է առնուում ընդհանուր հիմքով նայցն բողոքարկուած գումարից: Վճարելի գանգատի առթիւ վճիռ կայացնելիս ժողովրդական դատարանների խորհուրդը ծախքերի նկատմամբ ղեկավարուում է 96 և 97 յօդուածներով:

Ստորագրեցին՝ Ն. Կ. Գ. Կ. նախագահ

ԵԱ. ՍՎԵՐԴԼՈՎ

Արդարադատութեան ժողովրդական կոմիտար

ԿՈՒՐՍԿԻՑ

Ն. Կ. Գ. Կ. քարտուղար Վ. ԱՎԱՆԵՍՏՈՎ

30 նոյեմբերի 1918 թ.:

Հաստատուած է Խորհուրդների Համառոտական Կենտրոնական Դործադիր Կոմիտէի Համբաւբերի 1918 թ. գեկտեմբերի 8-ի ու 10-ի №№ 269 ու 270 ում:

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ԿՕՄԻՍՍԻՐԻԱՏԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՂԱԿԷՏ ԱԶԱՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Հրահանգ)

1. Ազատագրկման պատեթ կրող անձերը կարող

են ժողովրդական դատարանի կամ յեղափոխական տրիբունալի կարգադրութեամբ, լստ լնդատութեան, ազատուել պատեթի ժամկէտը լրանալուց առաջ:

2. Վաղակէտ ազատման մասին կարող են խընդէք յարուցանել թէ՛ քննը, ազատութիւնից զրկուածը, թէ՛ նրա մերձաւորները և թէ՛ բաշխիչ յանձնաժողովը (օրին. ժող. 1918 թ. № 53, յօդ. 598, Կ. Կ. 16 և 17): Ինքը՝ ազատութիւնից զրկուածը կամ նրա մերձաւորները չեն կարող վաղակէտ ազատման մասին խնդրարկութիւն յարուցանել պատեթի ժամկէտի կէսը կրկուց առաջ:

3. Խնդիրքը ուղղուում է՝ ա) դատակնիք կայացնող ժողովրդական դատարանին կամ յեղափոխական տրիբունալին, և թէ՛ ազատութիւնից զրկուածը պատեթ կրում է նոյն դատական շրջանում և բ) պատեթ կրելու վայրի ժողովրդական դատարանին կամ յեղափոխական տրիբունալին, և թէ՛ պատեթավայրը ուրիշ դատական շրջանում է գտնուում:

4. Ժողովրդական դատարանը կամ յեղափոխական տրիբունալը վաղակէտ ազատման խնդիրքը քննում է խնդիրք ստանալու օրից մի ամսուայ ժամկէտում բաց նիստում, ատենակոչելով թէ՛ պատեթ կրողին և թէ՛ նրա ազատման մասին խնդիրք տուողներին, սակայն նրանցից ուէ մէկի ատեսուն չգալը գործի քննութիւնը չի առկայում:

5. Ժողովրդական դատարանը վաղակէտ ազատման խնդիրքը քննում է մշտական ժողովրդական դատարանի և 2 կամ 6 ատենակալների կազմով, նա յելով թէ ինչ կազմով է նիստ ունեցել դատակնիք կայացնող դատարանը:

Նախկին կազմութեան դատարանների կողմից դատապարտուած անձերի խնդիրքները քննում է ժողովրդական դատարանը դատարանը և 6 ատենակալների կազմով:

6. Վաղակէտ ազատման խնդիրքների քննութեան բոլոր գէպքերում անհրաժեշտաբար պիտի

ներկայ լինի, իրեն փորձագէտ (գիտակ անձ), իրաւազրկեալն կալանատեղի դատախարակներէ կօլլէզիայի ներկայիչը, եսկ ուր այդպիսի կօլլէզիա չկայ, կալանատեղի պետը կամ նրա օգնականը:

7. Ժողովրդական դատարանը կամ յեղափոխական տրիբունալը քննութեան է առնում խնդիրքը, լսում է նախընթաց յօդուածում յիշուած գիտակ անձերի եզրակացութիւնը եւ, եթէ հարկ համարի, ռեէ մատնագէտ-փորձագէտից էլ է հզրակացութիւն պահանջում եւ այնուհետեւ որոշում կայացնում պայմանաւոր-վազակէտ ազատման կամ խնդիրքի մերժման մասին:

8. Պայմանաւոր-վազակէտ ազատման որոշման մէջ դատարանը մատնանշում է, թէ վազակէտ ազատուածը, եթէ պատժի չկրած ժամկէտի քննադրում ունէ յանցանք կատարի, անմիջապէս ազատութիւնից կը զրկուի այնքան ժամանակով, որքանով նրա պատիժը կրճատուած էր:

9. Այն դէպքում, երբ վազակէտ ազատուածը պատժի չկրած ժամկէտի քննադրում նորից յանցանք է գործում, նոր գործը քննող դատարանից է կախուած՝ նախկին գործի համար նշանակուած պատժից վազակէտ ազատուածը վերացնել կամ թէ, նոր գործած յանցանքը առանձնապէս վտանգաւոր չը համարելով, քաւականանալ միայն վերջին յանցանքի համար նշանակուած պատժով:

10. Պայմանաւոր-վազակէտ ազատման որոշման մէջ դատարանը մատնանշում է խորհրդարին պարտաւոր աչի մարմինը, իսկ այդպիսի մարմին չեղած դէպքում՝ մի այլ հիմնարկութիւն կամ անձ, որ պարտաւոր է պայմանաւորապէս ազատուածի հրակոչութեան ու վերադիտումի պարտականութիւնը ստանձնել:

Ստորագրեց Արգարազատութեան Ժողովրդական Կոմիտէի ԿՈՒՐՍՈՒՅՈՒՆ:

25 Նոյեմբերի
1918 թի

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ